

Departement Leefmilieu en Infrastructuur

[S - C - 97/35440]

18 FEBRUARI 1997. — Omzendbrief LNW 97/1 betreffende richtlijnen voor de toepassing van het besluit van de Vlaamse regering van 22 juli 1993 betreffende de toegankelijkheid en het occasionele gebruik van de bossen (Belgisch Staatsblad van 15 september 1993), gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 24 januari 1996 (Belgisch Staatsblad van 30 april 1996)

Mededeling aan: provincies
gemeentebesturen
OCMW's
andere openbare beseigenaars
ambtenaren van het Bosbeheer

1. Noodzaak van openstelling van het bos. Wettelijke grondslag

De aantrekkingskracht van het bos op het publiek onderstreept het belang van de sociale functie.

Voor vele gezinnen is het bos het wandel- en ontspanningsoord bij uitstek. Het bos vormt een ideaal oord voor natuurbeleving. Jeugdverenigingen zijn voor vele van hun activiteiten aangewezen op het bos. Vele oudere mensen brengen, al dan niet met hun geliefd gezelschapsdier, een groot gedeelte van hun vrije tijd in het bos door.

Prioriteit wordt gegeven aan de stille recreatie: voetgangers worden bevoordeeld t.o.v. ruiters; motorvoertuigen worden beperkt (Bosdecreet van 13 juni 1990, art. 14 en 15. Belgisch Staatsblad van 28 september 1990).

De bosbeheerder is zich bewust van het belang van deze sociale functie, vooral dan in het openbare bos. De decreetgever heeft dit belang onderstreept door alle openbare bossen, zonder onderscheid, voor het publiek toegankelijk te stellen (Bosdecreet, art. 10, § 2).

De gevolgen van de bezoekersdruk op het bos worden evenwel gemilderd door deze toegankelijkheid te beperken tot het boswegennet (Bosdecreet, art. 10, § 2 en § 3). Concreet betekent dit dat de burger het recht heeft verkregen om in alle openbare bossen gebruik te maken van alle boswegen.

Boswegen zijn wegen welke tot de bewust aangebrachte infrastructuur behoren; dus niet de sluike wegen of de sleepsporen van de houtexploitatie (Bosdecreet, art. 4).

Het Bosbeheer en de openbare beseigenaar kunnen daar niet anders over beslissen, behalve in de gevallen die het Bosdecreet en het besluit Vlaamse regering van 22 juli 1993 hebben voorzien.

In het openbaar bos wordt de toegang geregeld door de Vlaamse regering (Bosdecreet, art. 48). Het privé-bos is niet toegankelijk, tenzij met toestemming van de eigenaar (Bosdecreet, art. 89). Deze openstelling kan het voorwerp zijn van een overeenkomst tussen de eigenaar en een openbaar bestuur (Bosdecreet, art. 10, § 3) of het Bosbeheer (Bosdecreet, art. 89).

Het besluit van de Vlaamse regering van 22 juli 1993 geeft uitvoering aan art. 10, § 2 en § 3, art. 48 en art. 97, § 4, van het Bosdecreet, waarin de toegankelijkheid ter sprake komt. Dit besluit tracht de toegankelijkheid en het occasioneel bosgebruik te verzoenen met de bosbescherming.

Onder occasioneel bosgebruik verstaat men die activiteiten waarbij men het wegennet verlaat (besluit Vlaamse regering van 22 juli 1993, art. 2). De machtiging voor occasioneel gebruik wordt gegeven door de woudmeester waarbij tevens de toestemming van de eigenaar vereist is (besluit Vlaamse regering van 22 juli 1993, art. 8, § 2).

De Vlaamse regering bepaalt echter welk occasioneel gebruik van openbaar en privé-bos niet aan een machtiging onderworpen is (Bosdecreet, art. 97, § 4). De bepaling van Bosdecreet art. 97, § 4, dient geïnterpreteerd te worden als een afwijking van Bosdecreet art. 10, § 2 en § 3, of een aanvulling van Bosdecreet, art. 89.

Vermits de bosreservaten en de bossen die het statuut van schermbossen dragen, geen uitgesproken sociale functie hebben is het besluit Vlaamse regering van 22 juli 1993 er niet van toepassing (besluit Vlaamse regering, art. 1). Voor de bosreservaten moet een eventuele toegankelijkheid geregeld worden volgens artikels 7 en 8 van het Besluit Vlaamse regering van 20 januari 1993 op de bosreservaten.

2. Het toegankelijkheidsreglement

a) Procedure

De toegankelijkheid van elk openbaar bos moet in een reglement worden vastgelegd. Dit reglement wordt integraal opgenomen in het beheersplan.

Voor de domeinbossen wordt dit reglement opgesteld door de houtvester en goedgekeurd door de woudmeester. Een reglement zal slechts worden goedgekeurd wanneer er vooraf overleg werd gepleegd met de lokale overheid.

In de andere openbare bossen stelt de eigenaar een reglement op na advies van de woudmeester. Voor bossen eigendom van de provincie keurt de provincieraad dit reglement goed na advies van de gemeenteraad. Voor de andere openbare beseigenaars wordt het toegankelijkheidsreglement goedgekeurd door de gemeenteraad.

In de privé-bossen, die bij beslissing van de eigenaar worden opengesteld, moet het toegankelijkheidsreglement door de gemeenteraad goedgekeurd worden (Bosdecreet, art. 12, § 3). Wanneer deze eigenaar een overeenkomst met een provinciebestuur heeft afgesloten keurt de provincieraad dit reglement goed na advies van de gemeenteraad (Bosdecreet, art. 12, § 2).

b) Inhoud

Er dient op toegezien te worden dat in het toegankelijkheidsreglement geen bepalingen opgenomen worden die reeds in het Bosdecreet of het uitvoeringsbesluit op de bostoegankelijkheid behandeld werden.

De kern van het toegankelijkheidsreglement is een verkeersplan waarop het opengestelde wegennet wordt aangeduid voor voetgangers, fietsers, ruiters en gemotoriseerd verkeer.

Het is van belang erover te waken dat het bosverkeersplan zou passen in het globale verkeerspatroon van de gemeenten waar het bos gelegen is. De betrokkenheid van de gemeentebesturen is hierbij noodzakelijk.

Bij het opstellen van het bosverkeersplan zal met enkele principes rekening gehouden worden:

- bij de uitbouw van de verkeersnetwerk wordt het bos zoveel mogelijk gespaard;
- waar mogelijk worden de verschillende bezoekerscategorieën (wandelaars, fietsers, ruiters,...) gescheiden;
- de voetgangers krijgen voorrang;
- in grote bossen kan een circuit afgebakend worden waarbij een gedeelte van de paden ingericht wordt ten behoeve van de recreant die een relatief comfortabel pad kiest. Fundering en verharding van paden dienen echter tot een strikt minimum beperkt te worden. In heel wat gevallen kan een geschikte oplossing erin bestaan een goede fundering te voorzien met bovenop een afdeklaag in een natuurlijk materiaal (zand,...). Dit laat toe dat sporadisch zwaar verkeer (bomentransport) geen diepe sporen nalaat;

— in kleinere bossen zijn fietspaden (zeker omlopen voor alleterreinfietsen) en ruiterspaden enkel verantwoord als zij aansluiten op een omloop die ook buiten het bos loopt;

— aangepaste parkeergelegenheid. De aanleg van parkeerplaatsen gebeurt bij voorkeur op reeds open plaatsen aan de rand van het bos en niet ten koste van de bosoppervlakte zelf;

— de bijzondere aandacht zal gaan naar de esthetische aspecten en de graad van natuurlijkheid bij het aanbrengen van de infrastructuur.

Zo zullen, met uitzondering van de parkeerplaatsen langs openbare wegen, op termijn, storende elementen als vuilnisbakken uit het bosbeeld geweerd worden;

— in bossen, of gedeelten ervan, waar de aanwezigheid van het publiek blijvend of tijdelijk ongewenst is, zullen de boswegen in verweer gesteld worden. De ontoegankelijkheid wordt aangekondigd met het bord V.0.A. (besluit Vlaamse regering van 22 juli 1993, art. 3) waarbij het motief van de ontoegankelijkheid wordt vermeld;

— voor de ruiterswegen geldt een specifieke procedure: het Bosbeheer (de woudmeester) duidt de ruiterswegen aan in alle openbare bossen (Bosdecreet, art. 15), en niet enkel in de domeinbossen. Het gaat dus om meer dan een advies.

Naast het bosverkeersplan kan het toegankelijkheidsreglement ook volgende materies behandelen:

— de afsluiting van het bos bij storm en/of brandgevaar (zie 6. en 7.);

— het gebruik van infrastructuur zoals rustbanken, pic-nic-tafels...;

— de uren van toegankelijkheid. Uit respect voor de vrijheid van beweging van de burger zal in het toegankelijkheidsreglement best geen melding gemaakt worden van dergelijke uren van toegankelijkheid;

— het achterlaten van vuilnis;

— bijzondere bepalingen niet behandeld in het Bosdecreet of het uitvoeringsbesluit.

Bosvrije oppervlakten die binnen het bos voorbehouden zijn en uitgerust werden met recreatieve infrastructuur zoals lig- en speelweiden, maken integraal deel uit van het bos. Uiteraard mag het publiek de wegen verlaten om van deze zones en de infrastructuur gebruik te maken.

Wanneer er voor het bos geen goedgekeurd beheersplan bestaat, moeten in het toegankelijkheidsreglement de zones omschreven worden die kunnen gebruikt worden door de jeugdverenigingen. Onderscheid kan gemaakt worden voor dag- of nachtverblijf. Tevens worden de voorwaarden gegeven waaronder deze bosgedeelten ter beschikking zijn gesteld.

c) Infoborden

Het toegankelijkheidsreglement (tekst en kaart). Het wordt integraal weergegeven op infoborden die aan de belangrijkste toegangspunten tot het bos aangebracht worden. Het infobord kan eveneens melding maken van:

— de beschikbare infrastructuur;

— de belangrijkste bepalingen van het Bosdecreet en het uitvoeringsbesluit op de toegankelijkheid;

— speciale landschapselementen;

— historische wetenswaardigheden;

— bosleerpaden, bosmusea,

— merkwaardige bomen.

Voor de bekendmaking van het toegankelijkheidsreglement in de domeinbossen worden gestandaardiseerde infoborden gebruikt.

Op folders worden eveneens duidelijk de toegangswegen voor de bezoeker aangegeven.

d) Signalisatie

In de bijlage van het besluit van 22 juli 1993 (gewijzigd op 24 januari 1996) wordt de signalisatie vermeld die gebruikt worden in de opengestelde bossen. Verkeersborden voor domeinbossen kunnen bij het hoofdbestuur worden besteld; andere eigenaars wenden zich tot de woudmeester. De borden kunnen desgevallend ter beschikking gesteld worden van alle openbare besturen en van privé-boseigenaars met een goedgekeurd bosbeheersplan die hun bos wensen open te stellen voor het publiek.

De signalisatie zal op een duidelijke manier aangebracht en geregeld onderhouden worden.

Het gebruik van andere borden is niet toegestaan, uitgezonderd op de openbare wegen en wegen met een openbaar karakter, waar de wegcode van toepassing is. Hier is enkel de signalisatie van de wegcode rechtsgeldig.

De keuze tussen het plaatsen van hetzij verbods- hetzij gebodsborden wordt aan de zorg van de bosbeheerder overgelaten, waarbij hij erover zal waken het aantal vereiste borden tot een minimum te beperken.

3. Bosgebruikers die in openbare bossen het boswegennet mogen verlaten zonder bijzondere machtiging.

Voor talrijke dagelijkse bezigheden in het bos moet men de wegen verlaten. De activiteiten die door de Vlaamse regering zonder verdere machtiging toegelaten worden zijn de houtexploitatie, de natuurwandelingen onder begeleiding van door de woudmeester aangewezen gidsen, spelen en tochten georganiseerd door erkende jeugdverenigingen of in het kader van jeugdwerkinitiatieven opgenomen in gemeentelijke jeugdwerkbeleidsplannen, het bosonderhoud en -beheer, de bewaking, het jacht- en faunabeheer, de visserij.

3.1. Houtexploitanten.

De aanwezigheid van een exploitant buiten het wegennet (met of zonder voertuigen) is enkel verantwoord voor zover zijn activiteiten dit noodzakelijk maken. Een exploitant van een aanpalend privé-bos kan echter zonder uitdrukkelijke machtiging van het Bosbeheer geen gebruik maken van de boswegen om het eigendom te bereiken.

Het bewakingspersoneel zal de inbreuken op de houtveiligheidsvoorwaarden in alle openbare bossen verbaliseren. Tegen de andere bosgebruikers, die met een motorvoertuig de wegen verlaten, zal eveneens worden opgetreden.

3.2. Jagers

De deelnemers aan een jachtpartij mogen te voet de wegen verlaten. Dit zijn de jagers, de jachtwachters of de drijvers.

De jachtrechthouder is niet altijd zelf een jager; uit hoofde van zijn beheersfunctie is ook hij een bosgebruiker.

Bijzondere toegankelijkheidsvoorwaarden moeten opgenomen worden in de jachtverpachtingsvoorwaarden.

Hierbij moet rekening gehouden worden met het recht dat de burger heeft om zich vrij op de wegen van openbare bossen te begeven. Een kortstondig in verweer stellen van boswegen omwille van jachtactiviteiten moet uit veiligheidsoverwegingen niet worden uitgesloten.

3.3. Wandelaars onder leiding van natuurgidsen

De gidsen, door de woudmeester aangewezen om natuurwandelingen te leiden, zijn bij voorkeur in het bezit hetzij van een brevet van natuurgids hetzij van het getuigschrift in bosbouwbekwaamheid. Van de natuurgidsen wordt voldoende kennis van de meervoudige functies van het bos en van de plaatselijke omstandigheden verwacht, zodat kwetsbare gebieden ontzien worden. De woudmeester houdt een lijst bij van de natuurgidsen die binnen zijn ambtsgebied wandelingen leiden.

Wandelingen bij stormweer moeten vermeden of afgelast worden.

3.4. Jeugdverenigingen

Het gebruik van openbaar bos door jeugdverenigingen wordt geregeld in het beheersplan. De beheerskaart duidt de zones aan die ter beschikking zijn gesteld voor bepaalde jeugdactiviteiten. Bijzondere beperkingen en nadere uitleg per zone worden in het beheersplan vermeld. Een aanpassing of wisseling van deze zones in de tijd behoort tot de mogelijkheden maar is in normale omstandigheden niet aan te raden.

Bij ontstentenis van een goedgekeurd beheersplan, worden dezelfde elementen in het toegankelijkheidsreglement vermeld.

Een efficiëntere dienstverlening aan de jeugdverenigingen door tussenkomst van de gemeenten, de overkoepelende jeugdorganisaties en de bivak- en kamphouders is in uitvoering.

4. Occasioneel gebruik van het openbaar bos

Volgende vormen van occasioneel bosgebruik in openbare bossen vereisen steeds de toestemming van de eigenaar en een machtiging van de woudmeester.

4.1. Wetenschappelijk onderzoekers

Voor wetenschappelijk onderzoek is een machtiging van de woudmeester vereist. Deze wordt afgeleverd voor een duur van maximum 5 jaar en kan steeds worden ingetrokken wanneer de voorwaarden niet nageleefd worden. Het verplicht meedelen van de resultaten van het onderzoek aan het Bosbeheer kan zo een voorwaarde zijn.

Onderzoek dat verricht wordt door het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer moet enkel gemeld worden aan de woudmeester.

4.2. Jeugdverenigingen

Wanneer jeugdverenigingen wensen de bospaden te verlaten voor speelactiviteiten in een bos waarvoor geen beheersplan of toegankelijkheidsreglement bestaat of bestanden wensen te betreden die niet voorzien zijn voor speelactiviteiten dient een machtiging verleend te worden.

Normaal wordt geen machtiging verleend wanneer in de onmiddellijke omgeving reeds dergelijke zones beschikbaar zijn.

4.3. Sporters

Sportieve manifestaties worden bij voorkeur ingericht onder de koepel van de respectieve federaties die op jaarbasis een kalender opstellen en een globale machtiging van het Bosbeheer hebben bekomen. Een sperperiode gaande van 1 april tot 31 juli zal worden in acht genomen.

Afzonderlijke wedstrijden kunnen uitzonderlijk doorgaan met machtiging te verlenen door de woudmeester.

4.4. Militaire oefeningen

Het gebruik van privé-eigendommen (ook openbare bossen behoren juridisch tot het privaat eigendom) tijdens oefeningen, manoeuvres of wederoproepingsperiodes wordt geregeld door het Algemeen Order J/161 B van de Generale Staf van de Krijgsmacht.

In uitvoering daarvan werden P.A.M.kaarten opgemaakt (Protected Area Map). Al naargelang de graad van bescherming aan een bepaalde zone verleend, zijn militaire oefeningen er toegelaten of niet.

Elke militaire oefening, waarbij openbare bossen worden aangedaan, wordt door de Staf van de Provinciecommandant tijdig gemeld aan de woudmeester, die hieromtrent advies en eventuele bijzondere voorwaarden formuleert.

4.5. De machtiging

Een machtiging bevat minstens volgende gegevens :

- aard van de activiteit;
- plaats, datum, duur;
- voorwaarden;
- plan;
- eventuele waarborgen.

De woudmeester verleent de machtiging, desgevallend na advies van de betrokken diensten. In conflictsituaties kan verslag uitgebracht worden bij het hoofdbestuur en zal het hoofd van het Bosbeheer beslissen.

Voorwaardelijke machtigingen in openbare bossen, andere dan domeinbossen, kunnen enkel mits toestemming van de eigenaar.

Bepaalde vormen van occasioneel gebruik zijn, hoe dan ook, onverenigbaar met de kwetsbare ecologische functie van het bos en zullen, in principe, door de woudmeester niet worden toegestaan. Hij kan zich hierbij laten leiden door volgende niet limitatieve opsomming :

- kamperen of overnachten in het bos, buiten de bestendig bosvrije oppervlakten, die daartoe in het beheersplan zijn opgenomen;
- het oprichten van verkoopsstands, het venten en te koop aanbieden van welke waren ook, het demonstreren van producten en het draaien van publiciteitsfilms buiten de wegen;
- het motorcrossen, het rijden met 4 x 4 wagens en het oefenen met motors al dan niet met het oog op de competitiesport;
- het kleiduijschieten en schietoefenen met jacht- en verweerwapens;
- competitieve sporttakken, waarvan de beoefening geen verband houdt met of niet gebonden is aan de aanwezigheid van het bos.

5. Bijzondere machtigingen

Voor bepaalde activiteiten, uitgevoerd in domeinbossen, is de machtiging van de woudmeester vereist, zelfs al worden daarbij de wegen niet verlaten :

- activiteiten met commerciële doeleinden;
- activiteiten met een eigen bewegwijzering aangebracht door de organisatoren. De officiële signalisatie en de tijdelijke mogen niet met elkaar in tegenspraak zijn;
- sportmanifestaties waarbij controleposten in het bos opgericht worden.

Voor gelijkaardige activiteiten in andere openbare bossen verleent de eigenaar de machtiging, na advies van de woudmeester.

6. De veiligheid van het publiek en de aansprakelijkheid.

De veiligheid van de bosgebruiker en de bosbezoeker kan in het gedrang komen door :

- een onvoldoende veilig wegnnet;
- vallende bomen of takken;
- occasionele jachtactiviteiten (zie 3.2.).

Ook dienstverkeer met motorvoertuigen kan een storende factor zijn : de ambtenaren, beambten en bosarbeiders zullen hun snelheid matigen bij het naderen van wandelaars en andere bosgebruikers.

De boseigenaar is verantwoordelijk voor een goed onderhouden wegnnet. In de openbare bossen draagt de eigenaar de verantwoordelijkheid.

Deze aansprakelijkheid kan nooit volledig worden afgewezen, maar wel beperkt, door bvb. het publiek bij de toegangswegen zo goed mogelijk te informeren over de normale risico's van een bosbezoek. Door het algemeen bekendmaken van het toegankelijkheidsreglement, kan van de bosbezoeker verondersteld worden dat hij, door van een verleende overheidsdienst gebruik te maken, kennis heeft van de opgelegde beperkingen en er mee instemt.

Het Bosbeheer zal geregeld de bomen langsheen de wegen in openbare bossen keuren. Bij dreigend gevaar of verzakkingsverschijnselen moeten onmiddellijk maatregelen genomen worden om deze bomen te vellen.

Boswegen die in geval van gevaar — storm of brandgevaar — onmiddellijk moeten afgesloten worden, worden aangeduid op het bosverkeersplan aan de hoofdingangen van het bos. Deze aanduiding sluit niet uit dat nog andere wegen door het personeel kunnen afgesloten worden indien dit noodzakelijk wordt geacht.

Het Bosbeheer zal het initiatief nemen om de afschaffing van in openbare bossen gelegen buurtwegen die hun functie verloren hebben te bepleiten bij het College van burgemeester en schepenen, en ze, wat betreft de wegen gelegen in domeinbossen, door aankoop in het bouseigendom van het Vlaams Gewest op te nemen. Niet alleen zijn dit vaak toegangswegen voor gemotoriseerd sluitverkeer maar ze hinderen ook een duidelijke signalisatie binnen de bossen of zijn oorzaak van een inflatie van signalisatieborden.

De gemeenteraad moet beraadslagen over de afschaffing van de buurtwegen (art. 27 van de wet van 10 april 1841 op de buurtwegen). De beslissing tot afschaffing wordt genomen door de Bestendige Deputatie (art. 28 van dezelfde wet), behoudens beroep bij de Koning.

7. Tijdelijk ontoegankelijk verklaren van het bos

In extreme omstandigheden als acuut brandgevaar of grootschalige biotische aantasting van het bos die de veiligheid in het bos hypotheceren, kan het Bosbeheer maatregelen treffen om alle bossen in een bepaalde regio tijdelijk af te sluiten (Bosdecreet, art. 105 en 106).

De gebieden die voor brandgevaar het gevoeligst zijn zijn die gemeenten waar naaldbossen aspectbepalend zijn.

De woudmeester vaardigt deze maatregel uit voor de kritieke zones in zijn ambtsgebied. Het besluit wordt zo snel mogelijk in het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerd. Alle gemeenten worden via de kanalen van de diensten van de gouverneur op de hoogte gebracht van de maatregel. Via de pers wordt het publiek geïnformeerd.

Ook de burgemeester kan op eigen initiatief de toegang tot de bossen in zijn gemeente tijdelijk verbieden in het kader van algemene maatregelen ter bescherming van de burgers (Gemeentewet, art. 134).

8. Slotbeschouwing

Het is belangrijk dat de beperkingen op de toegankelijkheid correct worden nageleefd. Van het toezichtspersoneel wordt dienaangaande een bijzondere inspanning gevraagd om eventuele inbreuken te beteugelen, of beter nog, te voorkomen.

De Vlaamse minister van Leefmilieu en Teverkstelling,
T. Kelchtermans.

(97/35460)

**20 MAART 1997. — Omzendbrief betreffende de toepassing
van de Vlaremsubrubriek 32.1 « Feestzalen en lokalen met een dansgelegenheid »**

Aan de Provinciegouverneurs,

Ter kennisgeving aan :

de leden van de Bestendige Deputatie;

de colleges van Burgemeester en Schepenen.

De toepassing van de subrubriek 32.1 van de Vlaremsubrubriek die de indeling als hinderlijke inrichting regelt van « feestzalen en lokalen met een dansgelegenheid », blijkt aanleiding te geven tot uiteenlopende interpretaties. Met deze omzendbrief wordt beoogd ter zake een meer eenduidige interpretatie tot stand te brengen.

Bedoelde subrubriek luidt als volgt :

rubriek	omschrijving	klasse	bemerkingen
32.1	Feestzalen en lokalen met een dansgelegenheid met een totale oppervlakte van de lokalen van 100 m ² of meer Vallen niet onder deze indelingsrubriek : — eenmalig georganiseerde dansactiviteiten in tenten; — lokalen waarin enkel dansactiviteiten gekoppeld aan bijzondere gelegenheden zoals kermissen, carnavals, e.d., worden georganiseerd	2	T

Een eerste interpretatieprobleem betreft de toepassing van voormelde subrubriek op feestzalen. Daaromtrent wordt verduidelijkt dat de omschrijving « met een dansgelegenheid met een totale oppervlakte van de lokalen van 100 m² of meer » zowel slaat op feestzalen als op lokalen. Zowel een feestzaal zonder dansgelegenheid als een feestzaal met een dansgelegenheid maar met een totale oppervlakte van de lokalen kleiner dan 100 m² valt aldus buiten het toepassingsgebied van voormelde subrubriek.